

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 467/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om skäligare effektagifter i elräkningar för dem som bor i egnahemshus

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 467/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Päivi Räsänen /kd:

Hur säkerställer regeringen att effektagiften inte blir enbart en extra kostnad för egnahemsboende, utan ett rimligt verktyg för att styra mot en sparsam elanvändning?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Energimyndigheten övervakar distributionsnätsbolagens totala intäkter med stöd av elmarknadslagen. De totala intäkterna kan inte höjas genom införandet av en effektagift. Redan i nuläget erbjuder vissa bolag, vid sidan av överföringsavtal utan effektagift, även produkter som innehåller en effektagift, men strukturerna för dessa produkter kan variera avsevärt. Energimyndigheten har lagstadgad behörighet att utfärda en föreskrift för att harmonisera strukturen för produkter med effektagift. Det nu aktuella harmoniseringsförslaget är ett utkast som har varit på remiss och som Energimyndigheten ännu bearbetar inför den slutliga versionen. Dessutom är Energimyndighetens nuvarande tolkning att konsumenterna ska erbjudas produkter både med och utan effektagift även efter att föreskriften trätt i kraft.

För att utveckla elmarknaden och stödja genomförandet av elmarknadsdirektivet tillsatte arbets- och näringsministeriet i september 2016 en arbetsgrupp för smarta nät där det sågs att en effektagift i första hand bör ersätta de nuvarande grundavgifterna. Beredningen av de förslag som arbetsgruppen för smarta nät lämnade fortsatte i samarbete mellan de olika intressentgrupperna vid ett tvåårigt forum för smarta nät, som Energimyndigheten tillsatte i september 2019. Arbetsgruppen för samordning av tariffer vid forumet för smarta nät lämnade sin slutrapport om en samordnad struktur för prissättningen av distributionsavgifter den 25 juni 2021. Arbetsgruppen ansåg att en effektagift skulle öka nätets kostnadsmotsvarighet och rikta kostnaderna till kunden i enlighet med principen om att förorenaren betalar. Arbetsgruppen rekommenderade att den effektagift som baserar sig på användningen av distributionsnätets kapacitet ska fastställas på månadsnivå. Varje månad ska ha en likadan bestämningsgrund.

I lagen om ändring av elmarknadslagen (201/2025) preciseras vilka avgiftskomponenter eldistributionsprodukter kan innehålla. Syftet med lagen är särskilt att förenhetliga effektaavgiftens struktur. Distributionsnätsbolagen har även i fortsättningen möjlighet att välja om de erbjuder en effektaavgiftsbaserad produkt som kan bestå av en grundavgift, en energiavgift och en effektaavgift. Lagen bemyndigar också Energimyndigheten att vid behov med stöd av artikel 18 i förordningen om den inre marknaden för el meddela närmare föreskrifter till exempel om de nationella grunderna för bestämmande av effektaavgiften.

I utkastet till Energimyndighetens föreskrift om effektaavgift har en granskningsperiod på 15 minuter motiverats med överensstämmelse med den lika stora mätperiod som införts i det finska elsystemet och på energimarknaden. Tröskelvärdet på 5 kW baseras på rekommendationerna i slutrapporten från underarbetsgruppen inom forumet för smarta elnät, där 5 kW ansågs i stora drag motsvara effektnivån för så kallad grundförbrukning. Utkastet till föreskrift har varit på remiss, och föreskriftens slutliga form är ännu okänd. Enligt lagen beslutar Energimyndigheten dock självständigt om saken.

Det är väsentligt att observera att effektaavgiften inte är ett extra inkomstflöde utöver de befintliga inkomstflödena när man granskar distributionsnätsbolagets totala intäkter. Effektaavgiften gör det alltså inte möjligt att öka distributionsnätsbolagets totala intäkter, som begränsas av Energimyndighetens tillsynsmodell. Således är det sannolikt att en annan komponent eller andra komponenter sjunker i produkter med effektaavgift, även om det slutliga genomförandet bland annat beror på distributionsnätsbolagets avtalsportfölj. Liksom i andra förändringar som gäller stora kundgrupper skulle en produkt med effektaavgift sannolikt kunna medföra kostnadsfördelar och för vissa eventuellt merkostnader i jämförelse med nuläget. Enligt Energimyndighetens tolkning kan hushållen även i fortsättningen välja ett avtal om allmän överföring, på vilket ingen effektaavgift tillämpas.

Helsingfors 29.1.2026

Miljö- och klimatminister Sari Multala